

Situační souhrn kauzy Národního parku Šumava (NPŠ)

V NPŠ probíhá **velkoplošná disturbance** lesních ekosystémů vlivem nekontrolovaného žíru lýkožrouta smrkového; zatím se to týká především lesů horských. Dochází *nepochybně* k zásadním a dlouhodobým změnám struktury lesních ekosystémů, a tím **zákonitě** i ke změnám jejich funkcí environmentálních a krajinných, včetně funkcí sociokulturních. *Je to důsledek řízení minulého vedení MŽP ČR na bázi doktríny fundamentálního environmentalismu*, prosazované po roce 1999, v plné míře od roku 2003.

Od založení NPŠ se v nakládání s lesy střetávají dva základní přístupy - polarizují se přístupy „*přírodovědné*“ a „*lesnické*“. Paradigmatem přírodovědných oborů se stala **ochrana přírodních procesů bez dalších hledisek – kůrovec je proto chráněný organismus**. Charakteristická hesla „*nechme přírodu přírodě*“, „*příroda si poradí sama*“, „*jen se dívejme, co to udělá!*“ (Hnutí DUHA) nastoupila na místě původního úkolu „*ochrana ekosystémů a zlepšování prostředí*“ (vládní nařízení č. 163/1991 Sb.). K „*lesnickému*“ přístupu **nutno zdůraznit, že nejde o hlediska zastaralého lesnictví**, jež se vymezuje zájmem výlučně o produkci dřeva (dnes v linii ideologie ekonomismu); současné lesnické paradigma je polyfunkční, respektuje **hlediska ochrany životního prostředí v lesích, a tím funkce lesa jako složky životního prostředí – prosazuje tedy i krajinnou roli lesních ekosystémů**.

NPŠ byl založen k ochraně horských ekosystémů – zejména lesů a ke zlepšování prostředí, je však vyžadováno, aby fungoval v kategorii II podle doporučení IUCN – po roce 1999 **k ochraně přírodních procesů**, přestože

- a) naprostá většina jeho lesní plochy je kryta kulturními lesními ekosystémy a polopřírodními plantážemi smrku,
- b) leží v dávno zkulturněné a obytné krajině, a měl by být tedy řízen k ochraně ekologické integrity celé krajiny a ve prospěch kulturních potřeb celé společnosti.

Uplatněná doktrína ochrany přírodních procesů v absolutní bezzásahovosti (**mnoho let bez jakékoli definice!**) vedla **zákonitě** k přemnožení lýkožrouta smrkového a k velkoplošné disturbanci plně funkčních lesů. Je to spojeno s přírodovědnými paradigmaty, která nasadila ochranu podkorního hmyzu na 30 % plochy jako plochy bezzásahové – s doporučením dospět v NPŠ v krátkém čase až k 75 % „*divočiny*“.

„*Lesnické*“ paradigma nežádá návrat k hospodářským lesům. Dlouhodobě upozorňuje na nutnost pozvolného přechodu k přírodě blízkým lesům a také na nezbytnost brát **předem** na vědomí možná environmentální rizika „*bezzásahovosti*“. Poslední vývoj ukazuje, jak argumenty lesnických věd – považované některými oponenty za názory fuchidiotů – jsou po letech brány za správné, jestliže velké bezzásahové území je považováno za „*pokusné plochy přírodních věd*“, pro niž další lesní ekosystémy NPŠ mají přinést „*obět*“ žíru lýkožrouta smrkového (viz Otevřený dopis biologů předsedovi vlády na podzim 2009). Takové zreformování dalekosáhlých omylů při managementu lesů NPŠ je dalším projevem ideologie fundamentálního environmentalismu. Bývalý ředitel NPŠ se k výsostné ochraně kůrovců vyjádřil v r. 2009 takto: „*Nemohu to nazvat chybou, je to ale příčina dnešního stavu lesů NPŠ*“.

Základním objektem tvorby a ochrany životního prostředí v lesích jsou **živé stromy** – klíčové organismy celého ekosystému. Mizejí-li z horské krajiny hromadně živé, zdravé a namnoze staleté stromy na dlouhé časy v počtech statisíců ročně, mění se zásadně a dlouhodobě základní bilance záření, tepla, bilance vodní i živin, další faktory klimatogenetické a pedogenetické procesy. To vše s možnými riziky pro životní prostředí v lesích a jejich funkce v kulturní krajině jako složky životního prostředí rostlin, živočichů i lidí postižené krajiny.

V lesnické teorii i praxi jsou různorodá rizika devastace funkcí lesa – plynoucí z degradace

vzrostlých lesních ekosystémů anebo z dočasného odlesnění – **velice dobře známá**; pojednávají o nich dokonce běžné **učebnice pro lesnické školy**. Jakoby se o tom najednou nevědělo. Vzhledem k míře dějů s lesy NPŠ je zřejmé, že **v řízení NPŠ nejsou plně využity prověřené poznatky z mnoha lesnických oborů** – z dendrologie, ekologie a genetiky lesních dřevin (rozmanitost populací a biotopů, vázání či uvolňování uhlíku), z pěstování lesů a genetiky (např. aplikace přirozené a umělé obnovy lesa včetně holin po kůrovcových těžbách), z lesnické entomologie a ochrany lesa (postupy komplexní ochrany, vazby bezzásahové a zásahové zóny), lesnické klimatologie (změny mikro- a mesoklimatu), lesnického vodního hospodářství (zadržování srážkových vod, zpomalování odtoku, průtočnost bystřin), lesnického půdoznalství (půdní eroze, zamokření a rašelinění lesních půd) atp. **V plánech péče NPŠ nejsou respektovány nebo uspokojivě zohledněny celkové důsledky destrukce starých lesních porostů v horském reliéfu** (změny bioklimatu, vodní bilance, vznikající holiny jako faktor funkcí environmentálních i krajinných, zpřístupnění lesů a komunikace s hlediska ekologické i užitné funkce) i odpovědnost za přírodní bohatství a majetek (veřejný, soukromý, zahraniční). Expertní pracovní skupina hejtmanů pro kauzu NPŠ konstatovala po rozboru obsahu, že se spíše jedná o dokonalé **plány nepéče** v intencích zavedené doktríny.

Upozornit nutno na vyvstálé **zásadní problémy ve sféře právní**: do střetu se u nás dostávají účelově a velmi volně formulovaný zákon č. 114/1992 Sb. se zákony č. 17/1991 Sb., 282/1991 Sb., 289/1995 Sb. a 254/2001 Sb. **Praktikované řešení ve sféře správní i trestní spočívá na právních názorech dubiosní povahy, s jevy za hranicí ústavnosti**. Připomínají se jak publikované analýzy souvislostí právních norem (2007), tak jednání 59. schůze Parlamentu ČR (v létě 2009) a nález Ústavního soudu ČR z 20.7.2010.

Parlament se zabýval v zákonu č. 114/1992 Sb. odstavcem 4 v § 90, jenž zmocnil orgány státní ochrany přírody, aby mohly ve sféře své správy lesů **zrušit platnost zákonů lesních a vodních bez jakýchkoliv ohledů kromě zájmů samotné ochrany přírody a bez jakékoliv odpovědnosti za možné následky**. Ony dva zákony totiž obsahují paragrafy nepřímou i přímo **chránící životní prostředí kulturní krajiny**. Ústavní soud ČR uznal, že formulace práva v zákonu č.114/1992 Sb. jsou nadmíru volné. Dovolují formulace účelových „právních názorů“ volně podle ideologie jednotlivců. Praxe soudně znalecká ukázala uplatňování právnických fikcí, virtuální skutkové podstaty na základě virtuálních stavů přírody atp. – tedy možné **změny práva v neprávo**, praktiky na hranici ústavnosti této země.

Prioritou je hledání cest, jak omezit dopad nezvládnutelného šíření kůrovcovitých mezi bezzásahovým a zásahovým územím i mimo park, účinků pojetí managementu lesů NPŠ na krajinu, vztahy NPŠ s jinými subjekty, ba jak pojímat samu ochranu přírody na Šumavě.

Prof. Ing. Jan Jeník, CSc., dr. h. c., Prof. Ing. Petr Kantor, CSc., Ing. Vladimír Krečmer, CSc.,
Prof. Ing. Vilém Podrázský, CSc., Prof. Ing. Luděk Šišák, CSc., Prof. RNDr. Stanislav Vacek, DrSc.,
Doc. Ing. Petr Zahradník, CSc.

V Praze, listopad 2010 – leden 2011

Příloha k Situačnímu souhrnu kauzy NP Šumava: kdo je kdo

Prof. Ing. Jan Jeník, CSc., dr. h. c., emeritní profesor přírodovědecké fakulty UK, externí učitel lesnických fakult v Praze a Brně, bývalý předseda Českého národního komitétu programu UNESCO Man and Biosphere, dlouholetý člen Komise pro chráněná území (WCPA) v rámci Světového svazu ochrany přírody IUCN, autor geo-ekologických studií o horské přírodě

Ing. Vladimír Krečmer, CSc., předseda České bioklimatologické společnosti (1992-1998), předseda Národního lesnického komitétu (1997-2005); vědecký pracovník v oboru vztahů lesa a prostředí včetně vazeb s lesní a environmentální politikou, soudní znalec pro obor ochrana přírody a obor ekologické funkce lesa a funkce lesa v krajinném (přírodním a životním) prostředí, člen Expertní pracovní skupiny hejtmanů pro kauzu NP Šumava.

Prof. Ing. Petr Kantor, CSc., Lesnická a dřevařská fakulta Mendelovy univerzity, Brno, Katedra pěstování lesů. Specialista na horské lesní ekosystémy, organizátor vědeckých projektů a autor základních studií ke vztahům horských lesů a vody.

Prof. Ing. Vilém Podrázský, CSc., Fakulta lesnická a dřevařská České zemědělské univerzity v Praze, Katedra pěstování lesů. Předseda Odboru lesního hospodářství České akademie zemědělských věd, děkan FLD ČZU. Badatel v oboru vývoje a degradace půdy horských lesů.

Prof. Ing. Luděk Šišák, CSc., Fakulta lesnická a dřevařská České zemědělské univerzity v Praze; Katedra lesnické ekonomiky a řízení lesního hospodářství, předseda Ekonomické komise Odboru lesního hospodářství České akademie zemědělských věd

Prof. RNDr. Stanislav Vacek, DrSc., Fakulta lesnická a dřevařská České zemědělské univerzity v Praze, Katedra pěstování lesů. Autor vysokoškolských učebnic ekologie a pěstování lesů, monografie o lesních ekosystémech NP Šumava

Doc. Ing. Petr Zahradník, CSc., ředitel Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti, Jíloviště-Strnady. Badatel v oboru lesnické entomologie a ochrany lesa, člen Expertní pracovní skupiny hejtmanů pro kauzu NP Šumava